

Expunere de motive

Prezenta inițiativă legislativă are ca obiect instituirea ultimei zile de duminică din luna mai drept „Ziua Națională a Composesoratelor, Obștilor, Pădurilor Grănicerești, Comunelor Politice și a altor forme asociative de proprietate”, în scopul recunoașterii oficiale a rolului istoric, juridic, social și identitar pe care aceste comunități l-au avut în formarea, continuitatea și dezvoltarea societății românești.

1. Motivul emiterii actului normativ

Necesitatea reglementării pornește de la faptul că formele asociative tradiționale de proprietate nu reprezintă simple structuri patrimoniale, constituite pentru administrarea unor terenuri agricole, pășuni sau păduri, ci instituții comunitare cu o vechime considerabilă, păstrate în memoria juridică, istorică și socială a comunităților românești.

De-a lungul timpului, composesoratele, obștile, pădurile grănicerești, comunele politice și celelalte asemenea forme asociative au funcționat ca forme de organizare locală, întemeiate pe solidaritate, apartenență, reguli proprii și responsabilitate colectivă față de patrimoniul comun. Aceste comunități au păstrat o legătură directă între oameni, teritoriu și resursele naturale, contribuind la menținerea unei forme autentice de administrare colectivă.

Denumirea propusă reunește cele mai cunoscute și reprezentative forme istorice de proprietate asociativă. În același timp, formularea nu limitează sfera de aplicare a legii, întrucât include și alte forme asociative tradiționale de proprietate recunoscute de legislația în vigoare. Această soluție este necesară deoarece, în diferite regiuni istorice ale țării, aceleași realități comunitare au purtat denumiri diferite, în funcție de tradiția locală, de evoluția istorică și de regimul juridic sub care au funcționat.

În spațiul românesc, obștea a reprezentat una dintre cele mai vechi forme de organizare comunitară. Moșnenii, răzeșii, comunitățile grănicerești, composesoratele și comunele politice au conservat, în formule juridice diferite, aceeași idee fundamentală: legătura dintre comunitate, teritoriu și patrimoniu. Nu întâmplător, în memoria comunităților tradiționale, moșnenii au fost numiți adesea „boieri de la facerea lumii”, expresie care surprinde statutul lor de oameni liberi, legați de pământ prin drepturi vechi, transmise din generație în generație.

În același registru, comunitățile maramureșene și cele grănicerești au păstrat forme stabile de proprietate și administrare comună, devenind repere ale continuității rurale românești. În Transilvania, forma inițială de comunitate devălmașă a fost legată de obște, ulterior apărând și denumirea de composesorat, sub influența unor reglementări și concepte juridice specifice epocilor istorice succesive. Chiar dacă denumirile s-au schimbat, esența comunitară a acestor forme asociative s-a păstrat.

În cazul comunităților grănicerești, această continuitate s-a exprimat prin structuri proprii de administrare și prin forme de proprietate comună care au menținut legătura dintre familie, comunitate și patrimoniu colectiv. În numeroase zone ale țării, aceste forme asociative au reprezentat nu doar un mod de deținere a proprietății, ci și un model de ordine comunitară, în care administrarea bunurilor comune se realiza potrivit unor reguli cunoscute și respectate de membrii comunității.

Fundamentul juridic al prezentei inițiative se regăsește în dispozițiile art. 26 alin. (1) din Legea nr. 1/2000, care enumeră formele asociative de proprietate asupra terenurilor cu vegetație forestieră, pășunilor și fânețelor, precum obștile de moșneni în devălmășie, obștile răzeșești nedivizate, composesoratele, obștile de cumpărare, pădurile grănicerești, pădurile urbariale, comunele politice, cooperativele și alte comunități ori forme asociative cu diferite denumiri.

Ordinea și varietatea acestei enumerări reflectă complexitatea istorică a acestor structuri și faptul că ele nu pot fi reduse la o singură formă juridică sau la o singură denumire regională. Dincolo de diferențele de denumire, toate aceste forme asociative exprimă continuitatea unor comunități de proprietari care au administrat în comun bunuri cu o importanță majoră pentru viața economică și socială locală.

Totodată, prin art. 8 din Codul silvic – Legea nr. 331/2024, legiuitorul a consacrat faptul că formele asociative de proprietate prevăzute la art. 26 alin. (1) din Legea nr. 1/2000, existente anterior anului 1948, fac parte din tezaurul istoric al României. Această consacrare juridică este deosebit de importantă, deoarece stabilește că valoarea acestor forme asociative depășește dimensiunea strict patrimonială. Nu doar pădurile, pășunile sau terenurile aflate în proprietatea lor au valoare istorică, ci însăși existența acestor comunități, regulile lor de organizare și continuitatea lor instituțională.

Prin urmare, noțiunea de „tezaur istoric al României” trebuie înțeleasă într-un sens larg. Ea include patrimoniul funciar și forestier, dar și memoria juridică a comunităților, formele tradiționale de administrare, solidaritatea locală și continuitatea unei culturi sociale specifice spațiului românesc. Composesoratele, obștile, pădurile grănicerești, comunele politice și celelalte asemenea forme asociative sunt expresii ale unei istorii trăite, nu doar ale unei istorii consemnate în acte.

Aceste comunități au fost grav afectate în perioada regimului comunist, prin confiscarea patrimoniului, întreruperea continuității instituționale și desființarea structurilor tradiționale de administrare. După anul 1990, procesul de reconstituire a dreptului de proprietate a permis reintegrarea lor în ordinea juridică actuală. Faptul că numeroase forme asociative funcționează și astăzi demonstrează că acestea nu sunt instituții depășite, ci structuri vii, capabile să contribuie la administrarea durabilă a patrimoniului forestier și agricol, la coeziunea comunităților locale și la conservarea identității istorice.

2. Schimbările preconizate

Prin prezenta inițiativă legislativă se propune instituirea unei zile naționale dedicate acestor forme asociative tradiționale de proprietate. Reglementarea are caracter de recunoaștere publică, simbolică și instituțională, fără a modifica regimul juridic al proprietății, modul de administrare a bunurilor sau organizarea internă a acestor comunități.

Instituirea zilei naționale creează cadrul necesar pentru organizarea unor manifestări culturale, educaționale, științifice și comemorative prin care să fie promovate istoria formelor asociative, contribuția lor la dezvoltarea satului românesc, regulile tradiționale de administrare, rolul lor în conservarea patrimoniului natural și importanța transmiterii acestor repere către generațiile tinere.

Stabilirea ultimei zile de duminică din luna mai ca zi națională are în vedere caracterul practic și simbolic al acestei perioade. Luna mai este asociată, în mod tradițional, cu activități legate

de gospodărirea pășunilor, pădurilor și terenurilor aflate în administrarea comunităților locale. Alegerea unei zile de duminică facilitează participarea membrilor comunităților, a autorităților locale, a organizațiilor interesate, a specialiștilor și a publicului larg.

Prin manifestările care vor putea fi organizate cu această ocazie, se poate crea un cadru firesc de dialog între comunitățile de proprietari, autoritățile publice, mediul academic, specialiștii în drept, istorie și silvicultură, instituțiile de cultură și organizațiile cu activitate în domeniul patrimoniului. În acest fel, inițiativa contribuie la o mai bună cunoaștere publică a unei realități juridice și istorice insuficient valorificate.

Prezenta propunere legislativă nu creează o realitate juridică nouă, ci valorifică și completează, în plan simbolic și instituțional, o recunoaștere deja consacrată de legislația națională. Dacă statul român a apreciat că aceste forme asociative au o valoare istorică excepțională, justificând includerea lor în categoria tezaurului istoric al României, este firesc ca această recunoaștere să fie reflectată și prin instituirea unei zile naționale dedicate.

3. Impactul socioeconomic

Impactul socioeconomic al inițiativei este unul pozitiv, în special la nivel local. Recunoașterea acestor comunități poate contribui la consolidarea identității locale, la promovarea patrimoniului rural, la creșterea interesului pentru istoria comunităților tradiționale și la încurajarea unor activități culturale sau educaționale în localitățile în care aceste forme asociative funcționează.

De asemenea, inițiativa poate sprijini o mai bună înțelegere publică a rolului pe care proprietatea comună, administrată responsabil, îl poate avea în protejarea resurselor naturale și în menținerea coeziunii comunitare. Aceste forme asociative constituie exemple autentice de solidaritate locală, responsabilitate colectivă și administrare durabilă a bunurilor comune.

În prezent, numeroase composesorate, obști și alte forme asociative tradiționale continuă să administreze suprafețe importante de terenuri agricole și forestiere, contribuind la dezvoltarea comunităților locale, la conservarea patrimoniului natural și la menținerea unei legături vii între comunitate și teritoriu. Existența și funcționarea lor demonstrează că acestea nu reprezintă simple relicve istorice, ci instituții active, adaptate cadrului juridic contemporan.

4. Impactul asupra mediului

Impactul asupra mediului este favorabil, prin faptul că inițiativa pune în valoare comunități care au avut și continuă să aibă un rol important în administrarea pădurilor, pășunilor și terenurilor agricole. Promovarea acestor modele tradiționale poate contribui la creșterea respectului față de patrimoniul natural și la consolidarea unei culturi a responsabilității față de resursele comune.

Administrarea colectivă a patrimoniului forestier și agricol, acolo unde este realizată cu respectarea legislației în vigoare, poate reprezenta un model de implicare locală în protejarea resurselor naturale. Prin urmare, instituirea unei zile naționale dedicate acestor comunități poate avea și un rol educativ, prin promovarea legăturii dintre identitate, proprietate, comunitate și protecția mediului.

5. Impactul financiar asupra bugetului general consolidat

Prezenta inițiativă legislativă nu generează obligații financiare suplimentare asupra bugetului general consolidat. Organizarea eventualelor manifestări se va putea realiza în condițiile legii, în limita fondurilor aprobate prin bugetele autorităților și instituțiilor implicate.

Caracterul facultativ al acestor manifestări asigură respectarea principiului autonomiei locale și evită instituirea unor sarcini bugetare obligatorii. Autoritățile și instituțiile publice vor putea sprijini sau organiza activități dedicate acestei zile numai în limitele competențelor legale și ale resurselor disponibile.

6. Impactul asupra sistemului juridic

Sub aspectul impactului asupra sistemului juridic, propunerea legislativă este în concordanță cu reglementările existente. Aceasta se întemeiază pe recunoașterea deja consacrată prin Legea nr. 1/2000 și prin Codul silvic, fără a modifica regimul juridic al proprietății, al administrării sau al reprezentării formelor asociative.

Inițiativa are caracter de valorizare publică și simbolică, completând cadrul normativ existent prin instituirea unei zile naționale dedicate acestor comunități istorice. Prin urmare, nu sunt necesare modificări legislative suplimentare pentru aplicarea acesteia.

7. Măsuri de implementare

Implementarea legii nu presupune înființarea unor noi structuri administrative și nu impune modificări instituționale. Autoritățile publice centrale și locale, instituțiile de cultură, unitățile de învățământ, mediul academic, organizațiile neguvernamentale și formele asociative interesate vor putea organiza sau sprijini, după caz, activități dedicate acestei zile, în limitele competențelor legale și ale resurselor disponibile.

Prin această zi națională pot fi organizate conferințe, dezbateri, activități educaționale, expoziții, evenimente comunitare, manifestări comemorative sau alte acțiuni publice menite să pună în valoare istoria și contribuția acestor forme asociative la dezvoltarea societății românești.

8. Concluzii

Prezenta inițiativă legislativă răspunde unei nevoi de recunoaștere publică a unor comunități care au contribuit, prin existența și continuitatea lor, la păstrarea unei forme autentice de organizare socială românească. Aceste forme asociative tradiționale nu aparțin exclusiv trecutului, ci reprezintă componente vii ale tezaurului istoric al României.

Composesoratele, obștile, pădurile grănicerești, comunele politice și celelalte forme asociative de proprietate sunt expresii ale continuității comunităților românești, ale legăturii dintre om și teritoriu și ale unei tradiții juridice și sociale care merită cunoscută, protejată și transmisă generațiilor viitoare.

Prin adoptarea prezentei propuneri legislative, statul român reafirmă respectul față de aceste comunități istorice și creează cadrul necesar pentru valorizarea lor publică, culturală și educațională.

Ciprian-Doru Rigman- deputat USR

Dumitru Văduva- deputat USR

Ovidiu-Romulus Paraschivescu- deputat USR

Pollyanna-Hanellore Hangan- deputat USR,

Corina Atanasiu- deputat USR

Allen Coliban- deputat USR

Marius-Nicolae Alecsandru- deputat USR

Andrei-Florin Gheorghiu- deputat USR

Andrei George Plujar- deputat USR

George Nicolae Marussi- deputat USR

Adrian Echert- deputat USR

Parlamentul României

Lista susținătorilor

Legea privind declararea ultimei zile de duminică din luna mai ca Ziua Națională a Composesoratelor, Obștilor, Pădurilor Grănicerești, Comunelor Politice și a altor forme asociative de proprietate care fac parte din Tezaurul Istoric al României

Nr. crt.	DEPUTAT/SENATOR	SEMNĂTURA	PARTID
1	Rodeanu Bogdan		USR
2	Dimitriu ALEXANDRU		USR
3	BULAI IULIAN		USR
4	BLAGA DANIEL		USR
5	GIURGIU ADRIAN		USR
6	MURARIU OANA		USR
7	STANCO OVIDIU		USR
8	LEATA EUGEN		PSD
9	SENDROIU VLAD-IOAN		USR
10	Diana Stoica		USR
11	BOTEZ MIHAIL-CĂTĂLIN		USR

[illegible]